

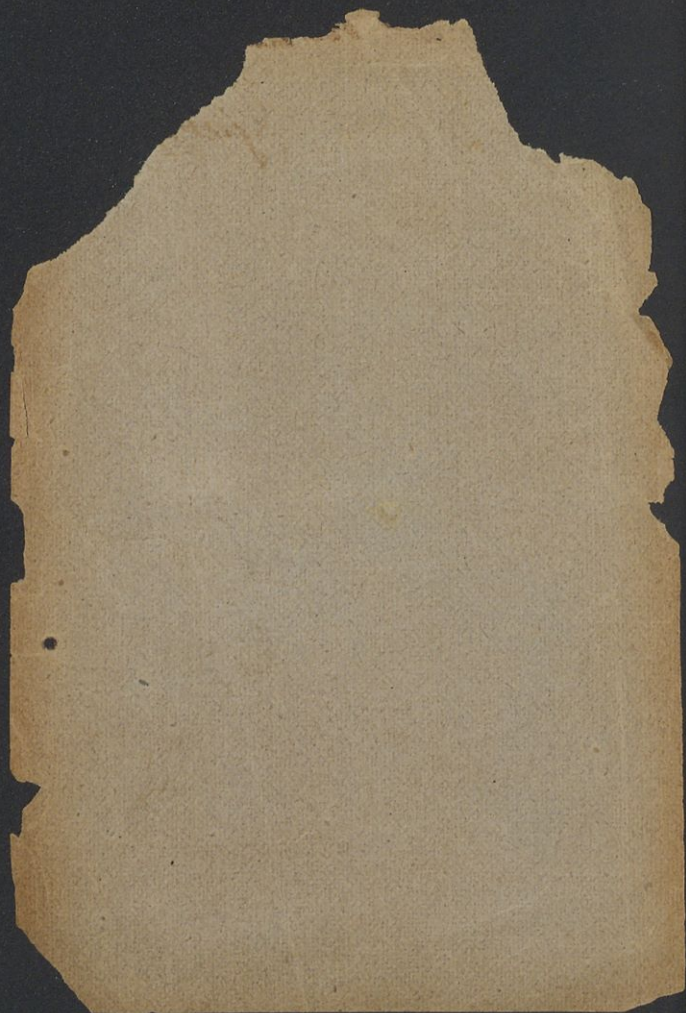
ALJA

= 21 =

Coeur=Dame (Srčna dama).

Veseloigra v jednom dejanju. = = = =

»Goriška Tiskarna« A. Gabršček. = = = =

53503

Št. 21.

TAČJA

Zbirka gledaliških iger.

Ureja ==

Fran Govékar o o o o o

V GORICI 1906.

Tiska in zalaga »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

Coeur=Dame (Srčna dama).

Veseloigra v enem dejanju.

Nemški spisal MAKS BERNSTEIN.

Poslovenil F. K.

IN = 030002461

Osebe :

FRANC pl. STATT.

ELA, njegova soproga.

Gospod pl. BELLING.

JEAN, sluga pri Stattovih.

Bogato opremljena soba pri Francu. Vrata v sredi, na levi in desni. Na desni spredaj mala pisalna miza. V sredi miza. Klavir. Kamin.

PRVI PRIZOR.

(Oder ostane nekaj časa prazen. Potem vstopi Franc od desne. Tiplje se po žepih svoje suknje, išče nekaj po sobi: ozira se po mizi, pisalni mizici, klavirju, kaminu i. t. d. Nato pozvoni. Jean vstopi v sredi.)

Franc. Niste-li videli moje listnice?

Jean (je prehlajen, hripav). N-n- (hoče reči »ne«, pa ne more, zateguje obraz, kakor da hoče kihnuti).

Franc. Rudeča je. Še popolnoma nova. Kaj je niste videli?

Jean (kihne) Oprostite, gospod baron. Takoj Vam povem.

Franc (mu pogleda v obraz): Kakšen obraz pa imate?

Jean. Strahovito nahoden. Vsako zimo dobim nahod. Jaz ne prenašam snega.

Franc. Jean! Že trideset let ste pri nas v službi.

Jèan. Da. Ranjki visokorodni gospod baron so me angaževali. Bilo je pozimi in tudi tedaj sem imel strahoviten —

Franc. Po tridesetih letih ní prezgodaj, ako Vam povem, da imate dve zelo slabi lastnosti: vedno govorite o svojem zdravju; to ne gre, in pa: vedno oznanjate, kaj da ste napravili, kaj delate in kaj še storite. To je nepotrebno.

Jean. Menil sem le, ker so gospod baron vprašali po mojem obrazu. — (Kihne. Z ozirom na to, da je ravnokar moral kihniti): Tu ste se prepričati sami, gospod baron. — Rudeče listnice pa nisem videl.

Franc. Gospe baronice še ni nazaj?

Jean. Ne. (Franc mu namigne, da naj gre): Da, grem. (Odide skoz sredo).

Franc (sam). Ni mogoče drugače! Sinoči sem jo pozabil pri grofici. Fatalno! Šele včeraj popoldne sem jo bil kupil. In ničesar v njej, ničesar, niti moje posetnice. Ničesar — razun pettisoč kron, ki sem jih izkupil včeraj za svojega konja — ne, pravzaprav

tritisoč. — Dvatisoč sem jih zaigral sinoči pri grofici. Čarobna ženska! Njene temne oči — in temna prošlost! — Menim, da me ljubi. Vsaj prisegla mi je, da ni naklonjena nikomur drugemu. Jaz da sem edini, ki bi ga mogla ljubiti. Hm... Vprašal sem jo sinoči, se li odloči kdaj za kaj več, nego za oni »mogla«. — Danes naj dobim odgovor. — Jo li ljubim? — Hm.... to so fantazije, muhe! — Pa si jih lahko dovoljujem... Eno leto sem poročen, eno leto vzor soproga. Ta ruska grofica je moja prva — nepravilnost. (Išče zopet po sobi. Nato): Pri njej sem jo pustil. Na tabureju, poleg male igralne mize. Sedaj se spominjam jasno: ko je ona prvič imela coeur-dame, vzel sem iz listnice tristo kron, potem še enkrat tristo, potem štiristo, nato sem podvojil — in izgubil. Jaz izgubim vedno, kadar podvojim. — Pri tem pa sem zaradi udobnosti položil listnico na taburet. — Čudna njena manija, ta ruska hazardna igra »Obračati«. Prej je nisem poznal. — Dvatisoč kron! Dve petini od tako krasnega konja! Toda lepa udova ne sme izgubljati, kadar sediš na večer njej nasproti sam, v elegantnem, ozkem budoirju. Zelo ozkem! In ta parfum!

J e a n (vstopi v sredi). Došlo je pismo za gospoda barona. Tu ga donášam. (Mu da pismo, odide skoz sredo).

F r a n c (sam, pogleda naslov, poduha pismo): Ta parfum poznam! (Odpre pismo, čita): »Sinoči ste dejali, da hočete danes s svojo gospo soprogo v gledišče. Videti hočem, koliko žrtvujete meni. Ali hočete nocoj mesto v gledišče k meni? Tedaj Vam odgovorim na vprašanje, je-li more ljubiti Rusinja Nemca. Napišite mi odgovor. Vaš odgovor bo tudi moj odgovor. Dà ali ne. Pomislite na najino igro. Coeur-dame je á-tout. T. g. P. (Položi pismo na mizo). Tatjana grofica Palova. »Dà ali ne«. To je jasno. Toda trdo. Reklo bi se lahko; bolj jasno, nego ljubeznivo. (Vzame zopet pismo v roke). O! ta parfum je opojen! (Vrže pismo proč). — Za Elo že še najdem izgovor, da ne bo treba v gledišče.... Pojdem k Tatjani. — Nočem zarjaveti v filistrskega soproga. To sem dolžan sebi kot možu sveta. Pišem ji: »Da«. (Hoče sesti k pisalni mizi; prekine): O listnici mi ne piše ničesar. Mar je ni našla? Tedaj mora vendarle biti tu. Še enkrat preiščem svojo sobo. (Odide na desno).

DRUGI PRIZOR.

(Ela v posetni obleki, vstopi v sredi. Jean ji odpre vrata).

Ela (Zase). Ah, ti poseti! Kako sitno! Najraje sem doma. (Jeanu): Pozabila sem naročiti kočijažu: peljemo se v gledišče. V eni uri.

Jean. Lepo, gospa baronica. Povem to kočijažu. (Ela ga pogleda začudena zaradi njegovega hripavega glasu). Sneg je, снег. Mi nič kaj ne prija. Odkar je ponehal zobobol, imam pa nahod.

Ela (prijazno). Pazite in zdravite se!

Jean (zmiguje z ramami). Nič ne pomaga. V aprilu me bo pa zopet trgalo po glavi.

Ela. Barona ni doma?

Jean. Gospod baron so gotovo v svoji sobi ter iščejo listnico, ki so jo izgubili. Ravno kar sem jim donesel pismo, tedaj so bili še tu. Sedaj pa naročim kočijažu. (Odide v sredi).

Ela (sama, veselo). Pismo? Gotovo od mamá! Že dolgo nam ni pisala. (Zagleda pismo). Ah, tu je! (Ga vzame hitro, čita). Kaj je to? Ne umejem.... (vikne). O bog! Razumem! (Se

sesede na stol). Moj bog! moj bog! Tega nisem smela čitati (Bolestno) in to se nikdar ni smelo pisati. (Jeclja). On — drugo! — o, jaz — jaz zblaznim! Ne, ne! Mirno misliti, mirno! (Zelo kratka pavza). Pa je tako. (Se dvigne). Vse je izgubljeno! Odpotujem. K mama. (Pavza). Ne. Zakaj naj jo užalostim? Saj mi vendar ne more pomagati, če me soprog več ne ljubi. Če me več ne ljubi. Pa to ni mogoče. Saj to bi čutila. Saj ga ljubim. O, sedaj tako zelo, kot preje, kot kdaj. Sedaj, ko je prišla izkušnja — (kakor da je našla pravo pot)! Nevarnost! — In jaz naj bežim? Tega ne smem. Radi njega ne smem. Ne. OSTATI MORAM! Pa kaj naj storim? — Kaj stori žena, kadar jo hoče varati soprog? — Ali naj toži, — očita? — Ne, to je nevredno. In nič ne pomaga. Molče ji prepustiti zmago, tej ruski (pogleda v pismo) T. g. P? (gleda v pismo). Kdo naj je ta? (čita zopet): »In pomislite na najino igro!« (Kakor po misli razsvitljena, žarko). Ah! (čita dalje) »Coeur-dame je à-tout!« — Hvala Vam, da me na to spominjate! — Ali mu povem, da sem čitala pismo? — (Odloži pismo na pisalno mizo). Ne! Sam naj mi ga da. — O! nasprotnica moja T. g. P.; četudi imate visoke karte — videti

hočemo, kje je Coeur-dame! (Odide na levo).

TRETJI PRIZOR.

(Franc od desne. Mrači se polagoma).

Franc (sam). Ničesar. Najdem jo nocoj na tabureju. (Sede k pisalni mizi, vzame pero v roko, premišluje). Kaj naj zapišem? Morda takole: »Čislana gospa grofica. Pričakovati niste mogla družega odgovora, nego tega, ki Vam ga dajem s tem. Ena besedica: »Da«. (Dvigne roko, da piše, pa jo ustavi v zraku. Pero vedno v roki. Gledalci morajo videti, da Franc ne pride do tega, da piše): »Da«. To zveni tako slovesno.... Kakor pri poroki. (Se hitro dvigne, pero v roki). Vedno moram misliti na poroko: »Če ste voljni tukaj navzočo vzeti za i. t. d. i. t. d., tedaj recite »da«. — Kako se taka reč vtisne v spomin! To je smešno.

ČETRTE PRIZOR.

Franc. Ela od leve v elegantni domači obleki).

Ela. Dober večer.

Franc (malo prestrašen). Ah... Ti si tu?

Ela (se nasmehne). Kakor vidiš. (Pozvoni.

Jean vstopi v sredi. Jeanu). Donesite čaj! (Zase,

ko zagleda pero v Francovi roki). Pisati hoče. Ne boš pisal.

Jean. Takoj ga naročim. (Odhaja v sredi).

Franc. Kdaj si došla?

Ela. Pravkar. (Se vstopi pred pisalno mizo, hrbet proti mizi, obraz proti Francu).

Franc. (motreč njen obraz, zase) Vesela je (se oddahne). Pisma ni videla. Če ga skrijem... (se nemiren bliža pisalni mizi).

Ela. Ali še vedno iščeš?

Franc. Ne! Zakaj? Kaj naj iščem?

Ela. Kaj?

Franc. Jaz pravim: Zakaj naj kaj iščem?

Ela. Ah, prav.... Jean mi je dejal, da si izgubil listnico. Poiščem jo (se obrne napol k pisalni mizi).

Franc (hitro, boječe, hoče zabraniti, da pogleda Ela na pisalno mizo). Ne, ne trudi se! Se že spominjam. Včeraj sem jo izgubil, sinoči, v klubu. Saj veš, da sem bil sinoči ves večer v klubu?

Ela. Saj si mi povedal. (Zase) Izigrava prvo karto: laž.

Franc. Da... bilo mi je zelo neprijetno. Igral sem z Rodeckom... penzioniranim ritmojstrom — in sem mu moral ostati dolžan sedemsto kron. Dobro, da sem se spomnil na to. Še nocoj mu jih pošljem. (Odpre predal, vzame sedem stotakov ter jih shrani v žep. Zase): Za nocoj, za »obračanje«.

Ela: Pero imaš v roki..! Ali si hotel pisati?

Franc. Prejel sem pismo, na katero moram takoj odgovoriti.

Ela. Vendar nič neprijetnega?

Franc. Nasprotno... (se popravlja): To se reče — prijetno pa ravno tudi ni.

Ela. Smem li vedeti?

Franc. Baron Werdenbach mi je pisal. — Slabo se počuti... prehladil se je... prosi me, da naj ga posetim na večer.

Ela. Jaz sem se pa že tako zelo veselila, da pojdem zopet enkrat s teboj v gledišče.

Franc. Spremim te tja, potem pa... Bolniku vendar ne morem odreči.

Ela. In ti mu hočeš naznaniti svoj poset?

F r a n c. Prosil me je, da naj mu naznam, ali pridem. (Gre k pisalni mizi, vtakne hitro pismo v žep. Zase) Tako se počutim, kakor šolarček. Zarjavevam. To mora postati drugače. Jaz pojdem k Tatjani (Sede k pisalni mizi).

E l a. (Zapazi, da vtika pismo, zase): Pismo mi daš, prijatelj. (Stopi zopet k pisalni mizi, in položi — ravno ko pomoči Franc pero v črnilo — zabranjuje — svojo roko na njegovo): Potrpi trenotek! Saj se nič več ne vidi. (Pozvoni. Jean vstopi v sredi): Donesite svetilko za pisalno mizo. Potem pa prižgite tu (pokaže na svetilko nad mizo)!

J e a n. Takoj jo donesem. Kočijažu sem že naročil, da naj vpreže. (Odide skoz sredo).

F r a n c. (Odloži pero). Ali si napravila svoje posete?

E l a. Dà. Devet posetov. Sedemkrat so bili ljudje tako pametni, da jih ni bilo doma.

J e a n. (Vstopi v sredi, prinaša svetilko, jo postavi na pisalno mizo): Tu donašam svetilko. Sedaj pa prižgem tu. (Prižiga svetilko nad veliko mizo. Kihne. Opravičuje se): To je —

F r a n c. Sneg. Že vem!

Jean: Gospod baron so zelo dobrotljivi. Sedaj donesem čaj. (Odide skoz sredo).

Franc (sede k pisalni mizi): Vedni ozna-
njevalec svojih del. Stara se naš dobri
Jean. (Prime za pero).

Ela. Pa je tako zvest.

Franc (se obrne, pero v roki, — prizadeto).
Kako?

Ela. Zvest je, pravim. In to jih je
dandanes tako malo.

Franc. Kako to, — malo? Kdo malo?

Ela. Malo služabnikov.

Franc (zase). A tako. (Glasno). Pa bo
moral le kmalu v pokoj. Nekaj časa dolo-
veduje tudi že tujcem, ki nas posečajo, o
svojem zdravju. Zadnjič je dejal Belling,
norčujé se —

Ela. Ah! Belling —

Franc. Kaj imaš proti njemu?

Ela. Ničesar. In ničesar za njega. Puhel
družabnik, ki ni nič družega, nego sin po-
plemenjenega bogataša!

Franc (drži vedno pero kvišku). Res je:
on nosi svoje plemstvo kakor svoje obleke
— preveč se pozna, da je oboje novo.

Ela. Tak salonski junak... kup novih toalet in starih fraz. Nič lepih dejanj, nič plemiških misli, nič pravega čustva.

Franc (drži pero kvišku). Ti pretiravaš. Belling je salonski lev, ki ima več besedi kot misli. Toda, kar se tiče čustvovanja — saj vendar sama veš, da ima ravno on pri damah —

Ela. Njegovi mnogoštevilni romani? Za to vendar ni treba čustva!

Franc. Ognjevitosti!

Ela. Morda. G o t o v o pa je treba nečesa družega.

Franc (pero kvišku držeč). Česa pa?

Ela. Saj si hotel pisati —

Franc. Takoj... Česa pa je treba? (Se obrne ob pisalni mizi, obraz proti njej)..

Ela (smehljaje lahko). Neumnosti!

Franc (še dvigne, pero v roki) Čuj, to je krepak izraz!

Jean (vstopi v sredi, postavi čaj na mizo). Tu prinašam (skremži obraz, kakor da hoče kihniti) prinašam (hoče kihniti, pa ne more)...

F r a n c (strastno). Čaj, čaj, čaj! Sem se že prepričal na lastne oči. (Mu namigne, da naj gre. Jean odide v sredi, zmigujé z ramami).

E l a. Ti-li smem natočiti?

F r a n c. Prosim. (Ela natoči njemu in sebi. Sede na desno k mizi v sredi sobe. Franc sede na levo k isti mizi, se razburjen poigrava s peresom). Kaj meniš?

E l a. Zakaj bi govorila o takih rečeh! Mene ne zanimajo.

F r a n c. Mene tudi ne... toda kramlja se pač... o tem in onem... Torej, kaj meniš?

E l a. Moški reče dekletu ali dami: Ljubim te! Če ga ona ne ljubi, — tedaj je vse končano. — Če pa ga ona ljubi — tedaj je možno eno ali drugo. Ali: on laže, ali pa: on jo vzame za ženo.

F r a n c. Če se pa ne more poročiti?

E l a. Zakaj ne?

F r a n c. So pač zadržki.

E l a. Te mora mož premagati.

F r a n c. In če jih ne more?

E l a. Tedaj naj molči o svoji ljubezni!

F r a n c. Zakaj?

Ela. Zato, da nista dva človeka nesrečna mesto enega.

Franc. In če se mož noče poročiti? (Položi pero na mizo poleg tase).

Ela. Zakaj ne? Če jo ljubi!

Franc. Ljubezen... Ljubezen...! So pač razne vrste ljubezni.

Ela. Ah, tako!? Tega nisem vedela. Kakor na železnici. I. razred, II. razred, III. razred. Kaj ne?

Franc. Ti pač ne poznaš sveta!

Ela. Vidi se mi... Kakšen pa naj je tisti svet, v katerem je več vrst ljubezni?

Franc. Istiniti svet. Na primer.... Moški ljubi... — ne dekleta, temuč omoženo žensko. Ni-li to mogoče?

Ela. Lahko si to mislim. Tudi to je možno, da ga ona tudi ljubi.

Franc. Torej!

Ela. Potem naj se ona loči in naj se poroči ž njim.

Franc. Loči! Kar tako?...

Ela. Kaj pa družega?

Franc. Tedaj bi imeli sodniki dovolj posla!

Ela. Saj so zato plačani.

Franc. Kaj pa, če ločitev ni mogoča, in če sledi žena brez ločitve vendarle svojemu sreću, svoji ljubezni, strasti — ?

Ela. Ter postane nezvesta svojemu soprogu? Tedaj je nepoštena. Ona laže.

Franc. Laže?

Ela. Gotovo. Obljubila je soprogu zvestobo, pa je verolomna. To je vendar zelo jednostavno.

Franc (zase). Dražestna je s svojim „zelo jednostavno“. (Glasno). Pa so olajšujoče okoliščine.

Ela. So, tega pa ne imenujem ljubezen, kar se more občutiti za — za ženo z „olajšujočimi okoliščinami“. Tako razmerje —

Franc (razdražen). Razmerje... razmerje... To se čuje tako banalno! Preje si se izrazila ljubkejše in pravilnejše. Dejala si: roman.

Ela. Franc, zakaj si tako razdražljiv? Si-li slabe volje? Ali mar čaj ni okusen?

Franc (jezno). Prav okusen. (Izpije z velikimi požirki).

Ela. Ali ti smem še enkrat naliti?

Franc. Prosim.

Ela. Ne bodi hud! Jaz tega ne umejem bolje. Dozdeva se mi pač, da moški ni posebno pameten, ako podari svoje zakonsko srce nezakonski osebi. (Pije). Čaj je dober. Tako udobno, tako prijetno mi je v našem domovju. In mislim si: zakaj naj bi mož, prost in ponosen, pred očmi vsega sveta ne zidal lastnega domovja svoji sreči? Zakaj bi se mesto tega vtihotapljal v tuje domovje kakor tat —

Franc (ugovarjaje, zdražen). Tat, tat —?

Ela (se ne da motiti) — plazil po zadnjih stopnicah k dogodku, o katerem se ne sme govoriti! To ni lepo. To je celo malo — brezokusno.... Kako more dejati mož ženski: »Jaz te ljubim«, ako mora dostaviti: »in te zaničujem —«?

Franc (je ravno hotel piti, odstrani hitro čašo). Čaj mi vendar ne ugaja. Grenak je.

Ela. Na! (Mu vrže košček sladkorja v čašo, vzame drug košček, ga prelomi, vrže polovico v njegovo čašo, drugo polovico pomoči v njegov čaj in si ga dene v usta).

Franc. Pokvarila si boš zobe.

Ela. Moji zobje so trdni (stopi predenj, odpre malce ustni).

Franc. In tvoje ustnice so ljubke. (Jo poljubi. Ona sede zopet na svoje mesto. On pije). Čaj je dober. Toda (kakor da se pripravlja na razgovor), daj si dopovedati --!

Ela (ga prekine). Nočeš li najprej odposlati svojega pisma? —

Franc. Še je čas... (Maha s peresom po zraku, poučljivo). Mož sme in mora gledati življenje z drugačnimi očmi, kakor pa ženska. Mi nismo menihi. Žena pa se mora gibati v ožjih mejah. Mož naj se izživi! Povsod naj si išče izkušenj, ki mu bodo lepi spomini; spoznava naj vse, vse višave in vse globine —

Ela (mu vzame pero iz roke). Pardon.. saj te ženira. (Položi pero na pisalno mizo ter sede zopet na svoje mesto).

Franc (nadaljuje). Dame gredo na izprehod, a ne gredo na lov. Kaj ne da? Njihovo življenje je zabavna promenada, naše življenje pa divji lov.

Ela. Na leve — ali na zajce?

Franc. Leve?... Kaj meniš s tem?

Ela. Velike, strašne reči: revščino, bo-
lezen, bedo, zločin. Te so kakor divje zveri,
nevarne, pogubonosne. Ako greste v goščo,
da pokončate te, — dobro, — tedaj prehodite
zaradi mene vse »višave in globine«. Toda
— odkrito! — Mar hodite na leve? Kaj pa
donašate domov s svojih »divjih lovov«?
Par revnih zajčevin. To ne poplača truda.
Mi pa moramo medtem čakati, dokler nimate
svojega plemenitega športa dovolj!

Franc. Jaz pa ponavljam: mi nismo
menihi! Zagovarjati se moram...

Ela. Ali ti zagovarjaš sebe? Saj sva
govorila le o Bellingu in o njegovih tova-
riših!

Franc (se popravlja). No, da,... seveda;
zagovarjam Bellinga in njemu enake. Treba
je spomniti le na to: več stvari je med
nebom in zemljo itd. »Univerzum« in pen-
zije za deklice. Belling je lahkoživček.

Ela. Ah, glej, to je mož z »olajšujočimi
okoliščinami«.

Franc. Drago dete (Ela se smehlja), tvoji
nazori so isti, ki jih imajo po navadi ženske.
Toda moža napravijo taki nazori filistrom

— oprosti izraz! (Vstane, pogleda na uro. Zase) Pisati moram.

Ela. (Vstane). Morda imaš prav. Pripoznavam Ti: ugovarjam ti samo zato, da kramljaš z menoj. Ali veš, da tega že osem dni nisi storil?!

Franc. Tega nisem prav storil! Saj imam tako dražestno ženico, kaj ne? (Privije jo k sebi).

Ela. Tega ne vem. Pač pa imaš ženko, ki te zelo ljubi. Veš li to?

Franc. Dà. In pa misli so v tej lepi glavi, pod temi zlatimi lasmi. Neizkušena si, imaš pa mnogokrat najboljše misli.

Ela. Najboljše misli ne prihajajo iz glave, Franc, nego iz srca.

Franc. Iz tvojega srca. (Jo boža po laseh. Zapazi frizuro). Danes pa imaš drugačno frizuro?

Ela. Ali ti ugaja?

Franc. Prav zelo. Tebi pristojata vse.

Ela. Baronesa Demidova je prinesla to modo iz Petrograda. Pristno ruska je. Tudi klobuk sem si naročila ruski.

F r a n c. Hm... Pa mi vendar ne ugaja prav. Ne vrjamem, da bi ti oni klobuk pristojal. Ne smela bi se nositi po ruski.

E l a (zase). On me ljubi. (Glasno). Kakor meniš.

F r a n c. Pisati hočem. (Gre k pisalni mizi).

E l a (prestrašena, zase). In vendar? (Franc sede k pisalni mizi). O, pogum, pogum! (Se postavi k pisalni mizi na sprednjo, k gledalcem obrnjeno stran, tako da gleda Francu v obraz). Veste li, da ste verolomni, moj gospod soprog?

F r a n c. Jaz?

E l a. Ali ste — sinoči (s povdarkom) — igrali nizko igro? Dà ali ne?

F r a n c (zelo prestrašen). Ti veš?

E l a. Jaz vem (obrne smisel), da ste mi obljubili, da opustite te gnusne visoke igre, rouletto in banko in kakor se že zovejo. — Včeraj pa si zopet igral!

F r a n c. (Zase, si oddahne) Ah, tako. (Glasno). Samo zaradi kurioznosti. Rodeck mi je pokazal novo igro.

E l a. Hazard seveda. (Stopi od pisalne mize proč).

Franc. Da. Imenuje se »Obračati«. Zelo interesantno! (Prime za pero).

Jean (v sredi). Oprostite; hotel sem le oglasiti gospoda pl. Bellinga. (Oglašča). Gospod pl. Belling. (Odide v sredi).

PETI PRIZOR.

Franc, Ela, Belling vstopi v sredi.

Belling. Čislana gospa baronica, poljubljam roke... dragi baron... (obema). Obžalujem, da motim tête-à-tête ali bolje (pogleda na srednjo mizo) thè-à-thè. (Se smeje). Toda, veste, ni mi mogoče iti mimo Vaših duri.

Ela. Ali Vam smem ponuditi čašo čaja? (Ga povabi, da naj sede).

Belling. Lepi gospej ne odklanjam nikdar. In kaj je z Vami, baron? Ali boste dali dirkati prihodnji teden?

Franc. Ne.

Belling. Jaz pa. Jaz dam dirkati povsod, kjer se dirka. Sicer pa, kaj pravite k našemu najnovejšemu dogodku? Porečete, da je moja sodba ostra — pa to je moje naziranje: to je bil škandal! — Škoda, da Vas sinoči ni bilo v klubu. To ste morali videti.

Ela. Franc je bil ves večer v klubu.

Belling. Tako? Nisem Vas opazil. Vi ste torej videli? Prav, kakor da je navaden meščan, ne pa kdo iz naših krogov. Mene je razburilo navzlic temu. Saj dolgujemo svojemu imenu, da se izognemo vsaki dotiki s takimi elementi. In Vi?

Franc. Pripoznati moram... To je bil škandal!

Belling (Eli). Ali bi si mogli misliti kaj takega?

Ela. Jaz ne vem o ničemur.

Belling. Ah, dragi baron, in kaj takega ne poveste svoji gospej soprogi?

Franc. (Zase). Ustrelil bi ga!

Ela (Francu). Kaj se je pa zgodilo?

Franc. Saj to dame ne zanima, kar se godi v klubu.

Ela. Gotovo da me zanima! V klubu ni menihov, to vem. In me dame tudi nismo nune. »Univerzum« ni penzijonat za deklice! Vedeti pa hočem, kaj se godi po svetu.

Franc (ugovarja). Dovolj! To so nazori, ki —

Belling. Ne ugovarjajte, dragi baron, ne ugovarjajte! Ne imeli bi prav, parole d'honneur, popolnem nič prav. (Eli). Prav pravite, neskončno prav. »Dame niso nune«. (Se smeje). Zelo prav. Vzamem ta izrek v razprodajo.

Franc. Ne storite tega!

Belling. O, saj se ne bom šopiril s tujim perjem. Povsod dostavim, iz katerih lepih ust je izšel. »Dame niso nune«, pravi gospa baronica Stattova. Dražestno, dražestno!

Franc (zase). Na mestu bi ga ustrelil!

Belling (Francu). Pa tudi ko bi bile nune, kaj ne da? Saj razumete. (Se smeje). Kar se tiče nun, sem pesimist!

Ela (Francu). Povej tedaj; kaj je bilo?

Franc. Dà, bilo je tedaj sinoči, včeraj zvečer. V klubu.

Belling (vneta Eli). V rudeči dvorani. Etabliran je bil jeu.

Franc. V največji dvorani kluba, — imenuje se rudeča dvorana, — kjer se je igralo.

Belling. Vložena je bila banka. Deset gospodov je sedelo pri mizi.

Franc. Igrali so banko. Po 5 in 5! Potem, — no, potem je nastal škandal.

Belling. Pardon! Začetskoma —

Franc. Začetskoma nisem bil poleg.

Belling. Ne?

Franc. Bil sem v zeleni sobi.

Belling. (Vneto Eli). Začetskoma se je igralo prav mirno. Nakrat pa se dvigne igralec na levem oglu in reče zelo glasno igralcu na desnem oglu: »Oprostite. Jaz Vas nisem zapazil«. — Jaz sem drugi na desnem oglu ter zapazim, kako moj sosed obledi. — »»Kaj naj to pomeni?«« vpraša moj sosed. — »Ko bi bil zapazil« — odgovori oni na levi —, »da igrate tudi Vi, ne bil bi igral«.

Franc. Splošna senzacija. (Pavza).

Ela. No, in?

Belling (Francu). Pardon! Menil sem, da hočete Vi nadaljevati.

Franc. Dejal sem le: »splošna senzacija« — da veste, da sem bil v klubu, čeravno me niste videli.

Belling. Vse pridere v dvorano.

Ela (Francu). Ti tudi?

Franc. Seveda. Jaz tudi, — jaz sem tudi — pridrl.

Ela (Francu). Kaj dalje?

Franc. Vse je bilo razburjeno. Vsi so pridrli.

Belling (hlastno Eli). »Kaj naj to pomeni?« pravi oni na desni.

Franc. On hoče imeti pojasnila. Gospod na desni želi pojasnil; vedeti hoče, »kaj naj to pomeni«.

Belling (hlastno Eli). In tedaj mu podaje oni na levi detajle.

Franc. Nato je oni na levi podajal posameznosti. (Eli). Saj vendar razumeš? Bil je v stiski. Podati je moral posameznosti, potem, ko je bil gospod na desni vprašal, »kaj naj to pomeni«.

Belling (hlastno Eli). In ti detajli so bili za mojega gospoda soseda vsekakor uničujoči.

Franc. Pobijajoči!

Belling (hlastno Eli). Povedal je namreč, da je bil poleg, ko je moj sosed v Baden-Badenu igral z zaznamovanimi kartami in ko je moral sramotno oditi.

Franc. Sramotno, grozovito sramotno!

Belling (hlastno Eli). In moj gospod so-
sed ni našel odgovora, rekel je samo »Lahko
noč!« in odšel...

Franc (Eli). Lahko si misliš, kako raz-
očarani, razjarjeni smo bili vsi. Saj se lahko
vmisliš v našo situacijo.

Ela. Gotovo. Saj si pripovedoval tako
živo! In kdo je bil ta kavalir?

Belling. Pomislite, Rodeck!

Franc. Rodeck?! Dà, dà, ta Rodeck!

Ela. Ki si mu dolžan ostal 700 K?

Franc. Dà, to je ravno sitno!

Belling. Odpeljal se je pred jedno uro.
Ravnokar mi je pravil Werdenbach, da ga
je videl na kolodvoru, ko je stopal v vlak.

Ela. Baron Werdenbach? Ali ni bolan?
(Francu) Saj si pravil...?

Franc. Pisal mi je namreč, da se je
prehladil.

Ela. Najbrže mu je zdravnik dovolil, da
sme podnevi na zrak. Saj te je naprosil šele
na večer.

Belling. Werdenbach prehlajen? Če je
bolan, ne trpi na prehlajenosti, marveč na
vročnici. (Se smeje). Saj vendar veste? Nje-

gova srčna tajnost je vendar javna tajnost. (Se smeje). On ljubi! Si-li morete to misliti? Baron Werdenbach in Tatjana grofica Palova!

Franc (presenečen). O! Kaj? Tatjana —!?
O, o! To ni možno!

Ela. (Zase. Zapazila je Francovo presenečenje).
Kaj je to? (Glasno). Kdo?

Belling. Lepa Rusinja —

Franc. Nikdar še nisem čul o njej. Kako ji je ime?

Ela (zase). Kako laže!

Belling. Tatjana grofica Palova.

Ela (zase). T. g. P.

Belling. Lepa Rusinja s slovitimi lasmi. Najlepši zlati lasje sveta. (Eli). Navzoči vedno izvzeti. In (Francu) vi je ne poznate? Kje vendar živite? — Oprostite — srečen zakon — vi živite v nebesih in ne veste, kaj se godi na zemlji. Ne veste, da se je pred štirimi tedni prikazala na zemlji grofica — (občudujoče). — Ah!

Franc (se smeje posili). Zdi se mi, da poznate damo bližje. (Zase). In meni prisega, da sem edini!

Belling. Jaz? (Samosvestno). O, nikakor ne!... Werdenbach jo ljubi. Pa brezupno. — Sedaj pa moram iti.

Ela (Francu). Daj mu denar! Človeku, kakršen je Rodeck, ne smeš dolgovati.

Franc. Takoj. (Vzame iz žepa sedem stotakov ter jih odšteje Bellingu). Eden, dva, tri, štiri, pet, šest, sedem. Izvolite.

Belling. Merci. (Vzame iz žepa veliko ručečo listnico, da spravi vanjo denar).

Franc (zagleda listnico, krikne). Ah!

Belling. Kaj je? —

Ela (obenem). Kaj Ti je? —

Franc. Meni? Nič. (Belling hoče spraviti listnico, Franc pa mu položi svojo roko na njegovo roko). Lepa listnica, ki jo imate tu!

Belling. Da, to je neka posebnost!

Franc. Tako?

Belling. Jaz sem jo namreč našel.

Ela (Francu). Ali je morda Tvoja?

Franc. Ne, ne! Kje moreš misliti!

Ela. Saj bi bilo vendar mogoče — (Bellingu). Franc je namreč izgubil svojo v klubu.

Belling. Ne, iz kluba ta ni. Včeraj še ni bila v moji suknji. Šele danes sem jo našel.

Franc. Kje pa?

Belling. Tu, v svojem levem (kaže na prsni žep) žepu. Ko se danes po obedu opravljam za izhod, začutim tu le (položi roko na srce) nekaj... Presenetilo me je, — kajti sicer nimam tu ničesar... In kaj je? Ta listnica. In kaj je bilo v njej? Nikake vizitke, nič imena. Nič kot denar. Tri tisoč kron.

Franc. Morda ste jo danes dopoldne kje pomotoma vzeli.

Belling. Na vsak način. Toda kje? V svoji sobi seveda ne! Razume se, da sem bil dopoldne zunaj. Vendar — napravil sem bil le en poset — pri — morda se Vam bo dozdevala moja molčečnost pretirana, vendar hočem reči le: pri nekem dobrem prijatelju. Moj dobri prijatelj pa je tudi dober prijatelj nedolžne igrice na karte. Malo sva poigrala, in ker imam smolo po principu, ako igram s svojim dobrim prijateljem, sem izgubljal. Poleg mojega stola je stal mal taburet. Na oni mali taburet sem položil svojo listnico ter tuintám jemal iz nje. Ko sem našel po obedu tole tu, sem šel zopet k svojemu

dobremu prijatelju in ga vprašal, če li nisem pustil pri njem svoje listnice. On je rekel »da«. Ravnokar da jo je poslal na moj dom. Nato vprašam (dvigne roko z listnico žugajoče): »In čegava je ta?«

Ela. Tako resno?

Belling. Da. Moj dobri prijatelj mi je bil namreč prisegel, da sem jaz njegov edini prijatelj —

Franc (zase). Tudi on je edini!

Belling. Da ne prestopi njegovega praga nihče drugi, ne igra ž njim nedolžne igrice na karte nihče drugi, nego jaz. Ko bi bil tedaj resnično našel to listnico v njegovem stanovanju, jo pomotoma vzel z njegovega tabureta — tedaj bi moral imeti moj dobri prijatelj še enega dobrega prijatelja. In jaz bi bil neumnež. (Francu). V takem slučaju je človek vedno neumnež, kaj ne da?

Franc (z naporom). Vedno.

Belling. To morajo biti kaj klaverni občutki, ako si moraš reči (Francu): dal si se varati, ti mož svetá in izkušnje; dal si se prekaniti kakor nezrel kalin. In nič boljšega nisi zaslužil, kajti bil si norec, komplet norec.

F r a n c (hripavo). Kompleten norec!

Belling (Eli). Mislite si torej lahko, kako nestrpno sem čakal prijateljevega odgovora.

Ela. No, in ?

Belling (žarko). In — prisegel mi je, da listnice ne pozna! Zapovedal mi je, da jo takoj zopet spravim s tremi tisočaki vred, ako ga nočem žaliti. Dovolj! Prosil sem ga odpuščanja. Kako pa pridem do listnice, tega ne vem. No! Lastnik se že oglasi.

F r a n c (zase). Nikdar!

Belling. Čislana gospa baronica... dragi baron. (Odhaja, se ustavi med vratmi). Pravzaprav si delam vest radi onih sedemsto kron. Morda niti ne sodijo Rodecku. Saj je lahko tudi pri kartah goljufal. Dam Vam jih nazaj.

F r a n c. Le pustite. Nisva igrala kart.

Ela. Franc jih je izgubil pri »obračanju«.

Belling (stopi s tremi velikimi koraki naprej, skrajno začuden). Pri čem ?

Ela. Pri obračanju.

Belling (Francu). Tako, tako! — Tudi Vi znate obračati? Saj to je popolnoma nova

igra. Mislil sem, da razun mene in mojega dobrega prijatelja nihče... Povejte vendar... odkod pa znate Vi obračati?

Franc. Jaz,... jaz...

Ela. Dejal si vendar, da te je naučil Rodeck...

Belling. Rodeck? (Zase). Tatjana in Rodeck? Ne, ni mogoče. (Glasno). Pardon... imel sem idejo... mislil sem že, da je listnica last malopridneža! (Franc se zdrzne)... Toda moj dobri prijatelj me ne vara. Saj mi je prisegel. To je pač slučaj. — (Se poslavlja). Čislana gospa baronica... dragi baron... (Odide v sredi).

ŠESTI PRIZOR.

Franc, Ela, Jean.

Ela (Francu, ki hodi razburjen po sobi sem in tje). Sedaj bi moral k Werdenbachu.

Franc. Da, pojdem tja ter ji porečem (se hitro popravi) ter mu povem, kaj da mislim o njegovem postopanju.

Ela. (Zase). Ne pojdeš tja! (Pozvoni. Jean vstopi v sredi. Jeanu, kažoč na posodo za čaj). Odnesite to! (Medtem, ko pobira Jean posodo, zase

zroč na Franca). Ne boš si molče odpuščal sam! Pripoznati moraš. Tedaj vem, da ne grešiš več.

Jean (je vzel servico, zategne obraz, postavi servico na mizo, kihne ter vzame zopet servico). Sedaj odnesem čaj. (Odide v sredi s servico).

Ela (Francu). Ti si razburjen?

Franc. Ne. (Zase). Pettisočsedemsto! — (Glasno). Da, Jean — in Belling — in — kaj mar nisi spoznala vse afere?

Ela. Kaj meniš?

Franc. Zvezo med Bellingom in tisto grofico in menoj (se hitro popravlja) — meni, meni se zdi — . To je jasno. Belling se je naučil »obračanja« pri grofici in — oni drugi tudi.

Ela. Rodeck?

Franc. Da. Rodeck je pozabil svojo listnico pri grofici, Belling jo je našel in grofica jo je zatajila, da Belling ne spozna, da ni on sam njen »prijatelj«. — In on tega res ne vidi — to je, kar je komično! (Se prisiljeno smeje).

Ela. Čudna zabava! Zdi se mi, da ona vedno igra na karte.

Franc (hitro). Vedno. (Se popravlja). Mislim si vsaj tako. Po tem, kar je dejal Belling.

Ela. Kako gre ta igra?

Franc. »Obračanje«? — Zelo enostavno. Eden igralcev odvdigne karto in jo obrne. Potem drugi. Kdor ima višjo karto, dobi kar je zastavljenega.

Ela. Ali je to vse?

Franc. Samo še to: Coeur-dame šteje več, nego vsaka druga karta. Ona zmaga vse. — Zelo skromna zabava, kaj ne da?

Ela. Prav brez nevarnosti.

Franc. Brez nevarnosti? Ako oženjen mož?

Ela. Belling ni oženjen.

Franc. Govorim splošno. Meniš li, da je oženjen mož zavarovan proti temu?

Ela. Ne? — Ali ni?

Franc. Misli si, da sreča taka — grofica mlado-poročenega, mladega moža. Ona je lepa, koketna, ona je zapeljiva. Ona ga vabi — in zvabi. On si pravi: »Saj to je le igra« — a ne da bi on tega zapazil, postane igra resna, nevarna, — preti, da postane nevarna,

Ela. In žena?

Franc. Katera žena?

Ela. Žena tega moža. Ali ga ljubi?

Franc. Da.

Ela. In on se ji laže, jo goljufa, vara?

Franc. Pardon!... On jo le izkuša premotiti. — Dalje se ni zgodilo nič — nepravilnega.

Ela. Zakaj jo izkuša premotiti, če se ne dogaja nič — nepravilnega?

Franc. Zakaj? Hm.... misli si... jaz bi slučajno imel tako znanstvo, jaz bi....

Ela. Ti?!

Franc. Postavim samo, da jaz. Torej : jaz bi bil spoznal to grofico, bil bi jo posečal —

Ela. In ž njo igral »obračanje«?

Franc. Da... in Ti bi to izvedela.

Ela. Kako moreš tako govoriti?

Franc. Kaj bi Ti storila v tem slučaju?
— (Ela molči. Pavza). Ali bi bila huda name?

Ela (počasi, resno). Ne. Obžalovala bi Te in Te izkušala rešiti. (Franc vstane, v notranjem hudo razburjen).

Franc. Ne dejala bi mi žale besede?

Ela. Ne. Čemu? To bi Ti ne pomagalo
— in meni tudi ne.

Franc. Kaj bi mi dejala? Vedel bi rad Tvoje mnenje.

Ela. Izvedi ga torej. Prijela bi Te za roke (stori to), in Ti pogledala v oči (stori to), in tam, v njih bi videla, kaj mi je dejati... Kajti v njih bi videla trepet solz in kesanja in ljubezni. Potem bi Te spomnila na vso najino sladko, mlado srečo, povedala bi Ti, kako zelo da Te ljubim, da Te ne more ljubiti žena na vsem svetu, kakor Te ljubi Tvoja ženka, ki si ji vse, vsa njena sreča, ves njen svet — in prosila bi Te s povzdignjenimi rokami: (dvigne preseče svoje roke) — Bodi mi dober, — saj Ti nisem storila nič žalega — srce moje, življenje moje — vse je Tvoje — ne muči ga! (Mu pade na prsi). Franc, o moj Franc, jaz te ljubim!

Franc (ganjen). Ženka! (jo objame. Velika pavza.)

Ela. (Se mu izvije, stopi nazaj, s solznim glasom). Tako bi storila jaz, Franc. To bi Ti dejala. Več, več ne vem. — Dà, še jedno.

Franc. Daj, povej še ono — in potem, — potem daj, da Ti odkrijem, kako zelo sem se pregrešil proti Tebi, — kako bedast sem bil (potegne pismo iz žepa), kako se sramujem.

Ela (mu vzame pismo iz rok, ne da bi pogledala vanje. Počasi z globokim občutkom). Proti meni je morala izgubiti (Vrže pismo v ogenj v kaminu), kajti v mojih kartah je bila srčna dama.

Franc. Ti veš — ?!

Ela. Vse. Že zdavna. Tako dolgo že, da sem vse že zopet pozabila.

Franc. (Se spusti na kolena). In ti mi odpuščaš ?

Ela. Saj moram! Ne morem ravnati proti svojemu sreću. (Se skloni nad njega). Coeur je à-tout.

Zastor pade.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček

v Gorici

==== priporoča sledeče zvezke ====

TALIJE:

- I. zvezek: **Pri puščavniku.** Veseloigra v enem dejanju. — (4 moške, 3 ženske osebe.)
- II. „ : **Bratranec.** Burka v enem dejanju. — (2 moški, 3 ženske osebe.)
- III. „ : **Starinarica.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moške, 4 ženske osebe.)
- IV. „ : **Medved snubač.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moške, 1 ženska oseba.)
- V. „ : **Doktor Hribar.** Veseloigra v enem dejanju. — (5 možkih, 3 ženske osebe.)

- VI. zvezek: **Dobrodošli! Kdaj pojdete domu?** Veseloigra v enem dejanju.
— (2 moški, 2 ženski osebi.)
- VII. „ : **Putifarka.** Burka v enem dejanju.
— (3 moške, 2 ženski osebi.)
- VIII. „ : **Čitalnica pri branjevki.** Burka v enem dejanju. — (2 moški, 5 ženskih oseb.)
- IX. „ : **Idealna tašča.** Veseloigra v enem dejanju. — (1 moška, 3 ženske osebe.)
- X. „ : **Eno uro doktor.** Burka v enem dejanju. — (6 moških, 3 ženske osebe.)
- XI. „ : **Dve tašči.** Veseloigra v enem dejanju. — (4 moške, 3 ženske osebe.)
- XII. „ : **Mesalina.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 moške, 3 ženske osebe.)
- XIII. „ : **Nemški ne znajo.** Burka v enem dejanju. — (8 moških, 1 ženska oseba.)

- XIV. zvezek: **Raztresenca.** Veseloigra v enem dejanju. (3 moški, 1 ženska oseba.)
- XV. „ : **Prvi ples.** Komedija v enem dejanju. — (2 moški, 6 ženskih oseb.)
- XVI. „ : **V medenih tednih.** Burka v enem dejanju. — (5 moških, 2 ženski osebi.)
- XVII. „ : **Mlinar in njegova hči.** Žaloigra v petih dejanjih. — (6 moških, 4 ženske osebe.) Cena 60 vin.
- XVIII. „ : **V Ljubljano jo dajmo.** Veseloigra v treh dejanjih. — (4 moške, 3 ženske osebe.)
- XIX. „ : **Pot do srca.** Veseloigra v enem dejanju. — (5 moških, 2 ženski osebi.)
- XX. „ : **Županova Micika.** Veseloigra s predigro in poigro. Cena 80 v.

Vsak posamezen zvezek stane 40 vin., ako ni zaznamovane pri posamičnih zvezkih drugačne cene. Po pošti 6 v več.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000076039

